

Förslag på byggblock

Tillgänglighet

Innehållsförteckning

1	Bakgrund och motiv.....	1
1.1	Behovet	2
1.2	Förslag på arkitekturella förmågor	2
1.2.1	<i>Förmåga att tillgängliggöra information när den behövs.....</i>	<i>2</i>
2	Befintliga lösningar	2
3	Förslaget belyst ur olika perspektiv	3
3.1	Politiskt.....	3
3.2	Juridiskt.....	3
3.3	Organisatorisk/verksamhetsmässigt	3
3.4	Semantiskt	3
3.5	Tekniskt	3
4	Intressenter	4
4.1	Berörda aktörer	4
4.2	Berörda roller	4
5	Förslag på leverabler	4
6	Potentiell nytta	4
7	Risk- och konsekvensanalys.....	6
8	Förslag på genomförande.....	6

1 Bakgrund och motiv

God informationssäkerhet innebär att skyddsvärd information får rätt skydd så att krav på konfidentialitet, riktighet, spårbarhet och tillgänglighet uppfylls på ett kostnadseffektivt sätt. Detta är viktigt för att säkerställa att enskilda, företag och myndigheter ska kunna:

- lita på att deras känsliga information är i trygga händer
- undvika att drabbas av att otillbörligen ändrad information leder till felaktiga beslut eller andra oönskade resultat
- räkna med att i rätt tid kunna nyttja processer som är beroende av den förvaltningssammansatta digitala infrastrukturen

Begreppet tillit är relaterat till den mängd med säkerhetsåtgärder som vidtas för olika informationsmängder och därmed vilken tillit som kan ges åt att aspekterna ovan har upprätthållits. Mängden säkerhetsåtgärder brukar normalt specificeras genom att aktuell information klassificeras enligt en informationsklassningsmodell där varje informationsklass har ett antal säkerhetsåtgärder.

Förslaget på byggblock syftar till att säkerställa åtkomst för behörig person vid rätt tillfälle. Åtkomst innebär interaktion mellan en användare och en resurs som resulterar i, eller ger förutsättning för, överföring av information dem emellan eller nyttjande av resurser. Detta genom bl.a. SLA-databas (Service Level Agreement – avtal om tillgänglighet).

Begreppet tillgänglighet inbegriper i informationssäkerhetssammanhang alla steg som krävs för att en viss informationsmängd ska vara tillgänglig för rätt person, på rätt plats och i rätt tid. I en sammanflätad digital förvaltning inbegriper detta flera steg. I detta byggblock omhändertas endast det steg som inbegriper att själva tjänsterna och systemen ska vara tillgängliga. Detta steg är avgörande för tillgängligheten, men garanterar inte i sig tillgänglighet till information. Ett servicenivåavtal (Service Level Agreement, SLA) är ett begrepp på åtagande mellan en tjänsteleverantör och en kund. Särskilda aspekter av tjänsten - kvalitet, tillgänglighet, ansvar - ställs upp för att definiera tjänsten, dess tillgänglighet och vilken förväntan det går att ha på tjänsten. Denna styrning ska sedan tas hänsyn till i byggblocken digitala tjänster och informationshantering.

En utstående fråga är om offentlig sektor idag skyddar sin information med rätt tillgänglighet. För låg tillgänglighet är ett hot mot säkerheten och för hög tillgänglighet är mycket dyrt och bidrar till ineffektivitet inom offentlig sektor.

En annan fråga är vilken tillgänglighet den nationella digitala infrastrukturen för informationsutbyte ska ha och hur det påverka olika delar i infrastrukturen.

1.1 Behovet

Att definiera och ställa höga krav på tillgänglighet är lätt. Däremot är det dyrt och mycket resurskrävande att tillhanda hålla hög tillgänglighet. Det finns behov av att etablera ramverk eller standarder för hur rätt tillgänglighet ska uppnås. Behovet pekar på att många olika aktörer inom offentlig sektor lägger ner avsevärda pengar och resurser för att ta reda på vad som är "rätt" tillgänglighet. En mer standardiserad skala som aktörer kan nyttja skulle medföra effektivisering och likriktning.

Det finns behov av att samordna strukturer i SLAer. För den nationella infrastrukturen och för aktörer i ekosystemet är det effektivt om SLAer har sammanhållen struktur och går att jämföra mellan varandra.

1.2 Förslag på arkitekturella förmågor

1.2.1 Förmåga att tillgängliggöra information när den behövs

För att information ska vara tillgänglig behöver infrastrukturen för informationsutbytes vara både robust och elastisk för att motstå tekniska sårbarheter och antagonistiska hot. De individuella tjänsternas tillgänglighet styrs mer utifrån de tillgänglighetsmål som avtalas mellan producent och konsument.

2 Befintliga lösningar

Hantering av frågor om tillgänglighet löses idag i princip helt och hållet inom respektive organisation, som en del i det lokala säkerhetsarbetet. Olika standarder och arbetssätt för hantering av frågor om tillgänglighet finns med det saknas samordning.

3 Förslaget belyst ur olika perspektiv

3.1 Politiskt

Från tidigare regeringsuppdrag finns förslag på byggblocket Tillgänglighet som en del av området Tillit och säkerhet. Generellt ses området avseende både IT- och informationssäkerhet som högt prioriterade områden i det politiska landskapet idag. Flera olika incidenter har visat på den politiska vikten av att ha och främja en agenda som starkt inriktar sig på säkerhet.

3.2 Juridiskt

Juridiskt ser vi hur olika organisationer har uppdrag eller instruktioner att tillgängliggöra information. Det är mycket ovanligt att det ur ett juridiskt perspektiv styrs vilket krav på tillgängliggörandet som avses. Det blir i många sammanhang upp till informationskonsumenten och -producenten att tillsammans överenskomma om vad "rätt" tillgänglighet är. Här avses både hur tillgänglighet till faktisk information och tillgänglighet på tekniska komponenter för detta ändamål.

3.3 Organisatorisk/verksamhetsmässigt

Omfattningen av all verksamheten inom offentlig sektor är mycket bred. I denna bredd framgår att kraven på och behoven av tillgänglig är mycket olika. Viss information är av livsavgörande art och måste finnas tillgänglig hela dygnet med svarstider på knappa sekunder. Annan verksamheters krav på tillgänglighet till information kan mätas på en skala i timmar och frånfall av tjänster under flera dygn inte får avsevärt stor negativ påverkan.

3.4 Semantiskt

Det finns inget standardiserat sätt att beskriva tillgänglighet på inom den offentliga sektorn. Respektive organisation har egna lösningar för detta, och inom t.ex. vårdsektorn finns lite mer sektorsspecifika standarder för beskrivning av tillgänglighet. För att effektivisera informationsutbytet inom och med offentlig sektor behövs ett gemensamt och standardiserat sätt att beskriva tillgänglighet.

3.5 Tekniskt

Tillgänglighet avser både tillgänglighet till information och tillgänglighet till digitala tjänster.

4 Intressenter

4.1 Berörda aktörer

Samtliga aktörer inom offentlig sektor som på eller annat sätt har informationsutbyte med annan aktör. Här avses också privata utförare av offentlig verksamhet.

4.2 Berörda roller

Samtliga aktörer inom offentlig sektor berörs direkt eller indirekt av hur information görs tillgänglig.

5 Förslag på leverabler

En förstudie bör genomföras som visar vilka leverabler som bäst möter beskrivna behov.

6 Potentiell nytta

Vi uppskattar att byggblocket Tillgänglighet har potential att skapa samhällsekonomiska nyttor genom att på ett standardiserat sätt inkludera tillgänglighet till digitala tjänster och funktioner i ett nationellt Service Level Agreement (SLA). Detta skulle säkerställa att tjänsterna och systemen inom den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen är tillgängliga för rätt person vid rätt tillfälle. Det skulle också säkerställa att systemens tillgänglighet beskrivs så att övriga tjänster kan anpassas till denna förväntan och beskrivning.

Byggblocket är idag i ett mycket tidigt utvecklingskede. Det är därför inte möjligt att i nuläget säga vilka nyttor byggblocket kommer realisera. Därmed är det inte heller möjligt att kvantitativt beräkna hur stora nyttorna kommer bli eller uppskatta vilka aktörer i samhället som nyttorna kommer att tillfalla. Troligtvis kommer nyttorna från byggblocket att i första hand tillfalla offentlig sektor. Men även företag och medborgare kommer sannolikt att ta del av nyttor som byggblocket skapar genom att byggblocket säkerställer tillgänglighet till tjänsterna inom den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen.

Baserat på tillgänglig information om byggblocket Tillgänglighet och dess roll i den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen är det möjligt att identifiera

områden där Tillgänglighet skulle kunna skapa nyttor. Vi bedömer att nyttorna skulle kunna innefatta:

- Tids- och kostnadsbesparingar genom att organisationer kan tillämpa färdiga SLA:s som passar för dennes tjänst/funktion.
- Säkerställande av att tjänster och funktioner inom den digitala infrastrukturen är tillgängliga vid rätt tid och för rätt person, vilket leder till ökad kvalitet
- Sänkt tröskel för samarbeten till följd av enhetlig och generisk SLA-hantering för olika klasser av tjänster eller funktioner. Detta skulle leda till ökad kvalitet genom nya användningsområden.
- En bättre fungerande förvaltningsgemensam digital infrastruktur genom att störningar i tjänster med höga behörighetskrav undviks eftersom dessa tjänster inte kommer förlita sig på tjänster med låga behörighetskrav. Denna nytta skulle innebära ökad kvalitet.
- Säkerställande av kontinuitetsplanering, alltså hur tjänsten ska kunna levereras även vid störningar, för de tjänster som ingår i infrastrukturen. Detta förväntas kunna skapas genom tydliga tillgänglighetsfaktorer och tröskelvärden. Även detta skulle skapa kvalitetshöjande nyttor.
- Lämpliga restriktioner för tillgänglighet genom ett ramverk för hur tillgänglighet ska bedömas vilket ökar effektiviteten. I offentlig sektor finns system och tjänster som har både för hög och för låg tillgänglighet. ”Fel” tillgänglighet innebära kostnader genom att det medför ineffektivitet. Detta eftersom aktörer inte har tillgång till information eller tjänster när de behöver det.

Vi föreslår att nyttoanalysen för Tillgänglighet färdigställs med hjälp av samma metod¹ som använts för övriga byggblock när syftet med byggblocket tydliggjorts och mer information om byggblocket finns tillgängligt.

---

¹ För en beskrivning av denna metod, se Nyttoanalysens metodbilaga, Slutrapportens bilagor, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>

7 Risk- och konsekvensanalys

En övergripande risk- och konsekvensanalys har genomförts för förslaget på byggblocket. De identifierade riskerna och förslag på åtgärder finns dokumenterat på en skyddad lagringsyta hos DIGG.

Byggblocket påverkar av den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen vilket visas i den dokumenterade riskanalysen. Dokumenterade risker, sårbarheter och hot bedöms i beskrivna scenarion kunna ge konsekvenser för hela den digitala infrastrukturen och behöver analyseras vidare. Förslag till åtgärder och hantering av risker, hot och sårbarheter i riskarbete har visat sig kunna minska sannolikheten och sänka konsekvenser om risken ändå inträffar på både kort och lång sikt.

8 Förslag på genomförande

Genom en primär förstudie kan behoven analyseras djupare och förslag på genomförande tas fram.

I ett fortsatt arbetet krävs att ett fortsatt systematiskt informationssäkerhetsarbete sker genom att löpande och kontinuerliga värderingar av sårbarheter, risker och hot inom byggblocket utifrån vilken etapp/fas byggblocket befinner sig i. Det behövs ett riskarbete av beroenden mellan byggblock inom den digitala infrastrukturen och mot grunddatadomänerna, för att riskanalysera och fastställa robusthet och säkerhetsskydd för helheten i den digitala infrastrukturen.